

วิชา สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ภูมิศาสตร์ประเทศไทย

ภาคเหนือ

ลักษณะทั่วไป พื้นที่เป็นเทือกเขาสูงสลับที่ราบหุบเขา

ภูมิอากาศ

ภาคเหนือมีลักษณะภูมิอากาศแบบร้อนชื้นสลับแห้ง หรือทุ่งหญ้าเมืองร้อน อุณหภูมิระหว่างฤดูร้อนและฤดูหนาวจะแตกต่างกันมาก เนื่องจากปัจจัย

- ลักษณะภูมิประเทศที่เป็นภูเขาสูง
- การที่ภาคเหนืออยู่ห่างไกลทะเล
- เป็นภาคที่ได้รับลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือเต็มที่

ทรัพยากรธรรมชาติ

- ดิน อุดมสมบูรณ์ ได้แก่ ดินบริเวณที่ราบหุบเขาเนื่องจากเป็นดินตะกอนธารน้ำ
- ป่าไม้ ภาคเหนือเป็นภาคที่มีพื้นที่ป่าไม้มากที่สุด
- น้ำ ภาคเหนือมีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรน้ำในระดับปานกลาง แม่น้ำในภาคเหนือเป็นต้นน้ำลำธาร แต่สายเล็ก น້ำน้อย ทำให้ในภาคเหนือมีเขื่อนขนาดใหญ่ไม่มากนัก
- แร่ธาตุ ภาคเหนือมีแร่ธาตุอุดมสมบูรณ์ เช่น
 - ดีบุก พบมากที่ จังหวัดเชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน
 - ทังสแตน พบมากที่ จังหวัดเชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน
 - แมงกานีส พบมากที่ จังหวัดลำพูน ลำปาง
 - ลิเทียม พบมากที่ จังหวัดลำพูน ลำปาง เป็นต้น
- เขื่อน เขื่อนสำคัญที่สุดของภาคเหนือ คือ เขื่อนสิริกิติ์ จังหวัดอุตรดิตถ์

ประชากร

- อาชีพหลัก คือ การเกษตร, อุตสาหกรรมในครัวเรือน
- อุตสาหกรรมส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมในครัวเรือน / อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว
- ประชากรส่วนใหญ่ตั้งถิ่นฐานบริเวณที่ราบหุบเขา เพราะเป็นบริเวณที่ดินมีความอุดมสมบูรณ์

6. ปัญหาสิ่งแวดล้อม

- ปัญหาดินชะล้างพังทลายเนื่องจากเป็นพื้นที่สูง
 - ปัญหาขาดแคลนที่ดิน
 - ปัญหาการทำลายป่าไม้
-

ภาคกลาง

1. ประกอบด้วย 22 จังหวัด
2. ลักษณะภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำเป็นพื้นที่ราบลุ่มแม่น้ำที่ผืนใหญ่ที่สุดของ
3. แบ่งพื้นที่ย่อยออกเป็น 2 ส่วน คือ
 - ภาคกลางตอนบน มีลักษณะเป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำ และที่ราบลูกฟูก
 - ภาคกลางตอนล่างเป็นที่ราบน้ำท่วมถึง
 - บริเวณขอบของภาคจะมีภูเขาโดด

แม่น้ำในภาคกลางมีระบบใหญ่เพียงระบบเดียว คือ ระบบเจ้าพระยา

 - ในภาคกลางมีการขุดคลองเชื่อมน้ำหลายสาย
4. ภูมิอากาศ ร้อนชื้นสลับแล้ง
 - โดยรวมแล้วอุณหภูมิของภาคกลาง จะมีความแตกต่างกันไม่มากนักระหว่างฤดูร้อนกับฤดูหนาว เนื่องจาก ภาคกลางอยู่ใกล้ทะเล และลักษณะพื้นที่เป็นที่ราบ
5. ทรัพยากรธรรมชาติ
 - ดิน เป็นดินตะกอน

- น้ำ มีแม่น้ำสายใหญ่ปริมาณน้ำมากตลอดปี
เขื่อนที่สำคัญ คือ เขื่อนเจ้าพระยา (จังหวัดชัยนาท) / เขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ (ลพบุรี – สระบุรี)
- แหล่งน้ำบนผิวดินที่สำคัญ คือ บึงบอระเพ็ด จังหวัดนครสวรรค์
- แหล่งน้ำใต้ดิน ภาคกลางมีแหล่งน้ำใต้ดินอุดมสมบูรณ์กว่าภาคอื่นๆ
- ป่าไม้ มีปริมาณน้อย จังหวัดที่มีเนื้อที่ป่าไม้มากที่สุด คือ จังหวัดอุทัยธานี
- แร่ธาตุ มีปริมาณแร่ค่อนข้างน้อย แร่ที่สำคัญ คือ ยิปซัม(ปูน)จังหวัดพิจิตร / หินปูน (ผสมคอนกรีต) จังหวัดสระบุรี / น้ำมัน จังหวัดกำแพงเพชร

6. ประชากร

- เป็นภาคที่มีประชากรหนาแน่นที่สุด
- มีอัตราการเพิ่มประชากรสูง เนื่องจากการอพยพเข้า
- ภาคกลางตอนบนมีทั้งการทำนาและทำไร่
- มีการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง

ปัญหาสิ่งแวดล้อม

- ปัญหาน้ำท่วม แก้ไขปัญหาโดยตามแนวทางของโครงการในพระราชดำริ คือ โครงการแก้มลิง
- ปัญหาน้ำเค็มรุกล้ำเข้าสวนใกล้ปากแม่น้ำแก้ไขปัญหาโดยการใช้พังกันน้ำ, การใช้น้ำจากเขื่อนช่วยในการระบายน้ำเค็ม โดยมี 2 เขื่อน คือ เขื่อนสิริกิติ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ และเขื่อนภูมิพล จังหวัด ตาก
- ปัญหาน้ำเสียจากโรงงานอุตสาหกรรม และบ้านเรือนราษฎร
- ปัญหาดินทรุดเนื่องจากการสูบน้ำบาดาลมาใช้เป็นจำนวนมากทำให้เกิดปัญหาอื่นตามมา คือ น้ำท่วม
-

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ลักษณะภูมิประเทศ

- ที่ราบสูงรูปแอ่งกระทะ มีขอบสูงชันทางด้านตะวันตกและด้านใต้ และลาดเทไปทางตะวันออกเฉียงสู่มแม่น้ำโขง
 - แอ่งสกลนคร แอ่งโคราช

ภูเขา

- เทือกเขาเพชรบูรณ์ เทือกเขาดงพญาเย็น เทือกเขาสนกำพ่าง เทือกเขาพนมดงรัก และเทือกเขาภูพาน
- ทิวเขาส่วนใหญ่ขบชั้นยอดตัด เช่น ภูกระดึง ภูเรือ
- ภูอังคาร พนมรุ้ง ภูกระโดง จังหวัดบุรีรัมย์

แม่น้ำ

- ระบบแม่น้ำชี และ ระบบแม่น้ำมูล
- แม่น้ำในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีลักษณะแตกต่างจากแม่น้ำในภาคอื่น ๆ คือ
 - สายยาว ไหลคดเคี้ยว ก่อให้เกิดลักษณะภูมิประเทศอย่างย่อย เรียกว่า กุด หรือ บึงไค้ง หรือ ทะเลสาบรูปแอก
 - มีเกาะแก่งขวางกลางน้ำ
 - มีปริมาณน้ำไหลไม่สม่ำเสมอ
 - บริเวณที่ราบลุ่มสองฝั่งแม่น้ำมักมีน้ำท่วมฝั่งในฤดูน้ำหลากเป็นบริเวณกว้าง

ลักษณะภูมิอากาศ

- ฝนที่ตกส่วนใหญ่เป็นเป็นฝนที่เกิดจากพายุดีเปรสชัน
- ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีอากาศหนาวเย็นมากกว่าภาคอื่น

ทรัพยากรธรรมชาติ

ดิน

- ทรัพยากรดินไม่ค่อยอุดมสมบูรณ์

น้ำ

- ปริมาณน้ำในแม่น้ำต่าง ๆ ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีปริมาณน้ำไหลแตกต่างกันมาก ระหว่างฤดูร้อนและฤดูฝน เนื่องจาก ปริมาณน้ำในแต่ละฤดูมากน้อยต่างกันประกอบกับความสามารถในการเก็บกักน้ำของพื้นที่ที่มีไม่มาก
- น้ำบาดาล มีปริมาณมากพอสมควรแต่ส่วนใหญ่ต้องขุดลึกและกร่อย
- มีบึงน้ำจืดขนาดใหญ่อยู่หลายแห่ง คือ หนองหานสกลนคร จังหวัดสกลนคร และ หนองหานกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี
- เขื่อนที่สำคัญ ได้แก่ เขื่อนสิรินธร จังหวัดอุบลราชธานี เขื่อนอุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น เขื่อนจุฬาภรณ์ จังหวัดชัยภูมิ เขื่อนลำตะคอง จังหวัดนครราชสีมา
- เป็นภาคที่มีอ่างเก็บน้ำมากที่สุด แต่หลายแห่งมีปัญหาอ่างเก็บน้ำตื้นเขิน เนื่องจากมีการพังทลายของตลิ่งที่เป็นดินทราย

ป่าไม้

- ส่วนใหญ่เป็นป่าแดง(ป่าเต็งรัง) มีทุ่งหญ้าสะวันนากว้างที่สุด

แร่ธาตุ เกลือหินและโพแทช

ประชากร

- เขตประชากรหนาแน่น คือ บริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำชี – มูล
- พืชเศรษฐกิจที่สำคัญ ได้แก่ ข้าว มันสำปะหลัง ข้าวโพด ปอ เลี้ยงสัตว์และการทำนาเกลือ

ปัญหาสิ่งแวดล้อม

- ปัญหาการขาดแคลนน้ำ แก้ไขโดยการสร้างอ่างเก็บน้ำกระจายอยู่ทั่วทั้งภาค

ภาคตะวันออก

1. มีทั้งหมด 7 จังหวัด ได้แก่ ฉะเชิงเทรา สระแก้ว ปราจีนบุรี ชลบุรี ระยอง จันทบุรี ตราด

2. ลักษณะภูมิประเทศ แบ่งเป็น 3 ตอน คือ

- ทิวเขาจันทบุรีและทิวเขาบรรทัด
- ที่ราบลุ่มแม่น้ำปราจีนบุรี – บางปะกง
- ที่ราบชายฝั่ง
- แม่น้ำที่สำคัญ คือ แม่น้ำปราจีนบุรี – บางปะกง แม่น้ำระยอง ประแส จันทบุรี เวฬุ ตราด
- หนองน้ำ คือ พื้นที่แคบ ๆ เชื่อมที่ราบลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยากับที่ราบต่ำเขมร

ลักษณะภูมิอากาศ

3.1 ทางตะวันตก ในเขตจังหวัดสระแก้ว ปราจีนบุรี ฉะเชิงเทรา ชลบุรี ระยอง มีอากาศแบบร้อนชื้น สลับแล้ง(ทุ่งหญ้าสะวันนา)

3.2 ทางตะวันออก ในเขตจังหวัดจันทบุรี ตราด มีอากาศแบบร้อนชื้นแบบมรสุม มีปริมาณฝนชุกมาก เนื่องจากได้รับฝนประเภท ฝนปะทะภูเขา

3. ทรัพยากรธรรมชาติ

ดิน ดินส่วนใหญ่ไม่ค่อยอุดมสมบูรณ์

น้ำ บางพื้นที่จะมีปัญหาขาดแคลนน้ำที่จะนำมาใช้ในอุตสาหกรรม

ป่าไม้ มีทั้งป่าผลัดใบ ป่าดงดิบ ป่าชายเลน

แร่ธาตุ แร่ธาตุ ได้แก่ แร่ทรายแก้ว แร่รัตนชาติ

4. ประชากร

- การเพิ่มประชากรอยู่ในอัตราสูง

- การประกอบอาชีพมีทั้งอาชีพทางเกษตรกรรม การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง การทำประมง และอุตสาหกรรม
- ภาคตะวันออกมีศักยภาพในการพัฒนาเศรษฐกิจของท้องถิ่นมาก มีการสร้างท่าเรือน้ำลึก 3 แห่ง คือ มาบตาพุด (ระยอง) สัตหีบ (ชลบุรี) แหลมฉบัง (ชลบุรี) และมีนิคมอุตสาหกรรมอีก 3 แห่ง คือ จังหวัดฉะเชิงเทรา จังหวัดชลบุรี และจังหวัดระยอง

5. ปัญหาสิ่งแวดล้อม

- การรुक้าของน้ำเค็มเข้าสวนผลไม้
- ปัญหามลพิษของน้ำทะเลชายฝั่ง

ภาคตะวันตก

1. มีทั้งหมด 5 จังหวัด คือ ตาก กาญจนบุรี ราชบุรี เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์
2. ลักษณะภูมิประเทศ
 - มีทิวเขาสูงสลับกับหุบเขาแคบๆ ทิวเขาที่สำคัญ คือ ทิวเขาถนนธงชัย ทิวเขาตะนาวศรี
 - แม่น้ำที่สำคัญ คือ แม่น้ำแควใหญ่ แม่น้ำแควน้อย แม่น้ำแม่กลอง แม่น้ำเพชรบุรี และแม่น้ำ ปราณบุรี
3. ลักษณะภูมิอากาศ
 - จุดเด่นของภาคนี้การที่มีภูเขาตั้งกั้นขวางทางลมตะวันตกเฉียงใต้ ทำให้เกิดเงาฝนหรือพื้นที่อับฝน ปริมาณฝนที่ตกทั้งปีมีน้อยกว่าภาคอื่น ๆ แต่ไม่ใช่ภาคที่แห้งแล้งที่สุด
 - จังหวัดที่ฝนตกน้อยที่สุด คือ จังหวัดตาก

ทรัพยากรธรรมชาติ

ดิน ดินในเขตที่ราบลุ่มแม่น้ำแม่กลองมีความอุดมสมบูรณ์ปานกลาง

น้ำ เขื่อนที่สำคัญ ได้แก่ เขื่อนภูมิพล (จังหวัดตาก) เขื่อนศรีนครินทร์ (กาญจนบุรี) เขื่อนท่าทุ่งนา (กาญจนบุรี) เขื่อนวชิราลงกรณ์ (กาญจนบุรี) เขื่อนแม่กลอง (กาญจนบุรี) เขื่อนเพชรบุรี (เพชรบุรี) เขื่อนปราณบุรี (จังหวัดประจวบคีรีขันธ์)

ป่าไม้

- มีความอุดมสมบูรณ์รองจากภาคเหนือ ส่วนใหญ่เป็นป่าดงดิบ

แร่ธาตุ

- มีความอุดมสมบูรณ์ด้วยแร่ธาตุ เช่น ดินบุก ตะกั่ว สังกะสี รัตนชาติ

ประชากร

- เป็นภาคที่มีประชากรเบาบางที่สุดของประเทศ
- ประชากรประกอบอาชีพการเกษตรหลายอย่าง พืชที่สำคัญ ได้แก่ ข้าวโพด อ้อย

4. ปัญหาสิ่งแวดล้อม

- น้ำเสียในแม่น้ำแม่กลอง
- น้ำเค็มรุกล้ำเข้าแม่น้ำ การแก้ไขปัญหасสามารถทำได้โดยการสร้างพังกันน้ำเค็ม หรือ ใช้น้ำจากเขื่อนที่ตั้งอยู่ในภาคในการช่วยแก้ไขปัญห

ภาคใต้

1. ประกอบด้วย 14 จังหวัด
2. ลักษณะภูมิประเทศ

- เป็นคาบสมุทร มีทะเลขนาน 2 ด้าน คือ อ่าวไทย และอันดามัน
- ส่วนที่แคบที่สุด เรียกว่า คอคอดกระ อยู่ในเขตจังหวัดระนองและชุมพร
- มีเทือกเขาสูงเป็นแนวยาวต่อเนื่องไปตามความยาวของคาบสมุทร
- เทือกเขาที่สำคัญ คือ เทือกเขาภูเก็ต เทือกเขานครศรีธรรมราช เทือกเขาสันกาลาคีรี
- แม่น้ำที่สำคัญ ได้แก่ แม่น้ำตาปี แม่น้ำโก-ลก แม่น้ำกระบุรี
- ลักษณะของชายฝั่งทะเล
 - ด้านอ่าวไทย เป็นลักษณะชายฝั่งยกตัว เกิดการทับถมได้ง่าย ที่ราบชายฝั่งกว้าง
 - ด้านอันดามัน เป็นลักษณะชายฝั่งยุบตัว ที่ราบชายฝั่งจะแคบกว่า เกิดการกัดเซาะได้ง่าย น้ำลึกกว่า
- ลักษณะภูมิประเทศอย่างย่อ
 - สันดอนจะงอย คือ พื้นที่ที่เกิดจากการทับถมของสันดอน พบบริเวณ จังหวัดนครศรีธรรมราช
 - ลากูน คือ พื้นที่ที่เกิดจากสันดอนปิดล้อมชายฝั่ง พบบริเวณ ทะเลสาบสงขลา
 - ชะวากทะเล คือ พื้นที่บริเวณปากแม่น้ำที่เกิดการยุบตัว ทำให้ปากแม่น้ำกว้างกว่าปกติ พบที่ปากแม่น้ำกระบุรี จังหวัดระนอง
 - เดือนพฤษภาคม – กันยายน ฝนจะตกหนักทางชายฝั่งด้านอันดามัน เพราะได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้
 - เดือนตุลาคม – มกราคม ฝนจะตกหนักทางด้านชายฝั่ง อ่าวไทย เพราะได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ
 - จังหวัดที่มีฝนตกมากที่สุด คือจังหวัดระนอง

3. ทรัพยากร

ดิน

- ดินมีปัญหาในเรื่องดินพรุ ซึ่งเกิดจากการเป็นที่ลุ่มต้ำน้ำขัง ดินจะมีสภาพเป็นกรด วิธีการแก้ไขปฏิบัติตามแนวทางในโครงการพระราชดำริ คือ โครงการแกล้งดิน (หรือใช้วิธีแก้ไขโดย ระบายน้ำ / ใ้ปุ๋นขาวปรับพื้นที่

น้ำ

- เชื้อนที่สำคัญ คือ เชื้อนบางกลาง (ยะลา) เชื้อนรัชชประภา (สุราษฎร์ธานี)

ป่าไม้

- ป่าไม้ในภาคใต้จัดเป็นป่าไม้ไม่ผลัดใบทั้งหมด
- ป่าชายเลนบริเวณชายฝั่งด้านอันดามันมีความอุดมสมบูรณ์มาก

แร่ธาตุ

- อุดมสมบูรณ์ด้วยแร่ธาตุมาก
- แร่ธาตุที่สำคัญ ได้แก่ ดิบุก ทังสแตน ฟลูอออรัด์

ประชากร

- ประชากรจะหนาแน่นทางฝั่งตะวันออกมากกว่า เนื่องจากมีพื้นที่ราบกว้าง
- การประกอบอาชีพ ทำอุตสาหกรรมเหมืองแร่ การประมง

ปัญหาสิ่งแวดล้อม

- ปัญหาน้ำท่วมและอันตรายจากพายุ เนื่องจากไม่มีแผ่นดินมากำบังพายุ ทำให้เกิดน้ำท่วมได้ง่าย

